

III. РЕЗУЛЬТАТИ ОКРЕМИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

3.1. Про результати заходів державного контролю з питань діяльності акціонерного товариства "Українська залізниця" та його філій

Державна аудиторська служба України провела державний фінансовий аудит діяльності акціонерного товариства "Українська залізниця" (далі – АТ "Укрзалізниця", Товариство) і його філій за період з 01.01.2017 по 30.06.2020 та ревізію окремих питань фінансово-господарської діяльності АТ "Укрзалізниця" за відповідний період.

Загалом зазначеними заходами державного фінансового контролю виявлено фінансових порушень, зовнішніх та внутрішніх факторів ризиків на загальну суму 61,4 млрд грн, у тому числі фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових (матеріальних) ресурсів, – 1,3 млрд грн, фактів неефективних управлінських рішень (ризикових операцій), що призвели до упущених вигод/недоотримання доходів або непродуктивних/зайвих витрат (втрат), – 29,9 млрд грн, можуть призвести до вказаних наслідків – 1,6 млрд грн, порушень у сфері закупівель – 21,5 млрд грн, інші порушення та недоліки – 7,2 млрд гривень.

Зокрема ревізією встановлено, що відповідно до частини п'ятої статті 11 Закону України "Про управління об'єктами державної власності" господарські товариства, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, сплачують до Державного бюджету України дивіденди у строк не пізніше 1 липня року, що настає за звітним, нараховані пропорційно до розміру державної частки (акцій) у їх статутних капіталах.

Проте АТ "Укрзалізниця" у визначені Законом строки не сплатило до бюджету дивідендів за 2019 рік на суму **749,5 млн грн** (30 відсотків від чистого прибутку).

Крім того, Товариство не сплатило до бюджету дивідендів за 2018 рік на суму **206,2 млн грн** (додатково 60% від чистого прибутку) у розмірах, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1015, через що є ризик сплати АТ "Укрзалізниця" пені на суму **32,7 млн гривень**.

Довідково. Держаудитслужба неодноразово звертала увагу на проблеми зі сплати дивідендів, зокрема листом від 12.11.2020 № 000500-12/7394-2020 – Кабінет Міністрів України та листом від 02.12.2020 № 000500-14/8316-2020 – Міністерство інфраструктури України.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 349-р визначено сплату АТ "Укрзалізниця" дивідендів за 2019 рік не пізніше 30 червня 2021 року. Питання додаткової сплати дивідендів за 2018 рік наразі не вирішено.

Слід наголосити, що за нагальної потреби в оновленні рухомого складу АТ "Укрзалізниця" планувало закупівлю нових вантажних вагонів загального призначення (понад 5 тис. одиниць) за кредитною угодою з ЄБРР від 09.11.2018 № 49039 на суму **150 млн дол. США**, проте цей проєкт не був реалізований (Товариство не завершило проведення процедур закупівлі вагонів, через що ЄБРР зупинило дію договору, а наглядова рада АТ "Укрзалізниця" відмовилася пролонгувати термін його дії).

Натомість АТ "Укрзалізниця", не отримавши кредиту, зобов'язане було сплатити комісію та інші витрати на суму **2,8 млн дол. США**, або **75,1 млн грн**, що є зайвими витратами Товариства.

Також ревізією встановлено порушень із нарахування та виплати заробітної плати у загальній сумі 15 864,0 тис. гривень.

Як приклад: *Регіональна філія "Південно-західна залізниця" безпідставно здійснила виплату заохочень за виконання особливо важливих завдань службі воєнізованої охорони цієї філії на суму 11,4 млн грн та сплатила ЄСВ – 2,5 млн грн, тобто за виконання основних функцій підрозділу.*

Крім того, ревізією встановлено, що загалом з червня 2018 року по червень 2020 року членам наглядової ради АТ "Укрзалізниця" нараховано і виплачено основної винагороди на суму 53,2 млн грн, додаткової винагороди – 6,8 млн грн та компенсовано витрати, пов'язані з виконанням функцій члена наглядової ради, – 2,8 млн гривень.

Водночас без укладання відповідних актів АТ "Укрзалізниця" з корпоративних карток філії "Центр сервісного забезпечення" здійснено витрат на утримання окремих членів наглядової ради на суму 15 млн грн (авіаквитки – 9,8 млн грн, проживання – 2,2 млн грн, харчування – 2,4 млн грн, вір обслуговування в терміналах – 0,6 млн грн), що суперечить вимогам Порядку визначення умов оплати послуг та компенсації витрат членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належить державі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 липня 2017 р. № 668.

Також встановлено, що через укладення ДП "Придніпровська залізниця" договорів про експлуатацію залізничної під'їзної колії ПрАТ "Суша Балка", якими було безпідставно надано безоплатний термін зберігання вантажів у вагонах (що не перевищує 3 годин) на коліях станцій Вечірній Кут та Рокувата, РФ "Придніпровська залізниця" недоотримано доходів у вигляді збору за зберігання вантажу у вагонах за 2017-2019 роки та I півріччя 2020 року на загальну суму 56 652,0 тис. гривень.

Ревізією законності здійснення та достовірності відображення в обліку АТ "Укрзалізниця" витрат на заходи із запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, встановлено порушення постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2020 № 224. Зокрема, Товариством зайво сплачена постачальникам вартість засобів

індивідуального захисту, які звільнені від оподаткування податком на додану вартість, з урахуванням цього податку, внаслідок чого зайво витрачено **понад 3,0 млн гривень**.

Крім того, ревізією встановлено порушення, що призвели до втрат фінансових (матеріальних) ресурсів, зокрема: АТ "Укрзалізниця" і його філії безоплатно надано послуг контрагентам на суму 108 520,0 тис. грн; внаслідок непроведення претензійно-позовної роботи АТ "Укрзалізниця" безпідставно списано доходів від оренди на суму 34 818,4 тис. грн; оплачено завищену вартість виконаних робіт та наданих послуг на суму 20 749,0 тис. грн; сплачено штрафних санкцій через невиконання умов договорів на суму 112 996,4 тис. гривень.

Крім цього, під час ревізії встановлено низку порушень під час проведення публічних закупівель, за результатами яких укладено договорів на суму 103 540,0 тис. грн, проведено закупівель товарів за завищеними цінами на суму 21 053,4 тис. грн та встановлено інших порушень на 201 445,1 тис. гривень.

Водночас, проведеними Держаудитслужбою у 2020 році моніторингами процедур закупівель АТ "Укрзалізниця" виявлено порушень на суму 3,4 млрд грн (з них усунуто 218,5 млн гривень).

Матеріали аудиту АТ "Укрзалізниця" надіслано до Національного антикорупційного бюро України, а ревізії – до Офісу Генерального прокурора для розгляду та прийняття відповідного рішення.

Також за результатами зазначених заходів поінформовано Прем'єр-міністра України, Міністерство фінансів України та Міністерство інфраструктури України.